



‘TOPRAKSIZ’ İŞİD NE YAPAR?

“Suriye ve Irak’taki İŞİD varlığının geleceğine dair bir analiz”

Haldun Yalçınkaya



Doç. Dr. Haldun Yalçınkaya Kuleli Askeri Lisesi ve Kara Harp Okulu’ndaki öğrenimini müteakip İstanbul Üniversitesinde Uluslararası İlişkiler alanında lisansüstü eğitimini tamamlamıştır. Yüksek lisans tezini “Barışı Koruma” ve doktora tezini ise “Savaşın Dönüşümü” üzerine yazmıştır. Doktorasını tamamladıktan sonra Oxford Üniversitesi, ABD Kara Harp Okulu’nda (West Point) ve Florida Üniversitesi’nde akademik çalışmalar yapmıştır. Savaş konularında iki kitap ve çeşitli akademik makaleler yayınlamıştır. Kara Harp Okulu Dekanlığı’nda on yılı aşkın süre görev yaptıktan sonra, 2013 yılından itibaren TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü’nde öğretim üyesi olarak görev yapmaktadır. Bunun yanında, Doç. Dr. Yalçınkaya ORSAM’da Güvenlik Çalışmaları Koordinatörüdür.

2016 yılı başında sizinle yaptığımız mülakatta ‘Türkiye İŞİD’e karşı temkinli bir strateji uyguluyor. Gerekliği anda limiti artırarak misilleme yapıyor. Türkiye, İŞİD’e ‘Benim temkinli bir stratejim var, sakın beni bu bataklıkta bulaştırma. Sen bana bir eylem yaparsan, ben bunun karşılığını misliyle her seferinde veririm’ mesajı veriyor’ demiştiniz. Aradan 10 ay geçti ve Türkiye İŞİD’e karşı askeri harekât yaptı. İki taraf açısından ne değişti?

Aslında, Türkiye’nin İŞİD’e karşı tavrında bir değişiklik olmadı. Çünkü, İŞİD eylem yapmaya devam etti ve bunun üzerine Türkiye de İŞİD’e karşı askeri harekât düzenledi. 2016 yılı başında sizinle mülakat yaparken İŞİD, Türkiye ile sınır komşusuydu. Sınırın bir tarafında İŞİD bir tarafında da Türk askeri vardı ve bu bir anomaliydi. Şimdi ise, Türkiye bu sınır komşuluğunu bitirme kararı aldı ve Cerablus üzerinden İŞİD’in topraklarına doğru girdi. Bunun iki temel nedeni var. Birincisi Mart, Nisan aylarından başlayarak İŞİD’in Kilis’e yaptığı roket saldırıları. Bu saldırılar, orada bulunan İŞİD’in taktik seviyedeki terörist liderle-

rinin Türkiye’nin anti-İŞİD koalisyonu çerçevesinde gerçekleştirdiği top atışlarına verdiği cevaptı. Ama bu saldırılar Türkiye açısından kabul edilemez bir boyuttaydı. İkincisi, Türkiye bu dönemde Rusya ile sorunlarını halletti. Bu iki gelişme sonrası Türkiye oraya kısıtlı bir harekât düzenleyip İŞİD ile komşuluğunu bitirdi. Aslında Fırat Kalkanı Operasyonu’nun meşru zemini Türkiye’nin İŞİD ile komşuluğunu sona erdirmeye yönelik operasyonu olmasına oturmaktadır.

İŞİD’in Türkiye’ye yönelik eylem yapma ihtimali var mı?

İŞİD için işler iyi gitmiyor. Özellikle, Musul ve Rakka’ya son raddede yapılacak operasyonların telâffuz edildiği düşünüldüğünde, durum böyle. İŞİD mevcut aşamada Dabık ve El Bab’ı, sonraki aşamada da sırasıyla Musul ve Rakka konusunu önemsiyor, ya da en azından önemsemeli. Açıkçası, İŞİD şu anda varlığı ile ilgili sorunlar yaşıyor ve Türkiye’ye bakacak hâli yok gibi duruyor. Ama sonraki aşamada Türkiye’yi öncelikli hedefleri arasına alacaktır.

İŞİD için “Varlığı ile ilgili sorunlar yaşıyor”

dediniz. Ne oldu da IŞİD birden gerilemeye başladı sizce?

Aslında bunun çok detaylı bazı sebepleri var. Kısaca bakacak olursak IŞİD Türkiye, Rusya, ABD, anti-IŞİD koalisyonu, İran ve Irak ile karşı karşıya kaldı. IŞİD şu anda devlet olma iddiasındaki bir terör örgütünden, toprağı olmayan bir terör örgütü olma tehdidiyle karşı karşıya. Bu tehdit ile karşı karşıya olunca işler değişmiş oluyor, varlık sorunu yaşıyor. IŞİD daha önceleri insanlara bir ütopya sunuyordu, devlet ütopyası sunuyordu ve bunun sayesinde bireyleri kendisi için devşirebiliyordu. Topraksızlaşınca diğer terör örgütleri gibi olacak. Toprak bütünlüğü olmayan bir terör örgütü haline gelecek. El Kaide gibi olacak ve bu da insanları devşirme hızını yavaşlatmış olacak. Benim öngörüm, toprak kaybettiği sürece IŞİD'in eski çekiciliği kalmayacağıdır. Ama dini, aşırı bir şekilde yorumladığı ideolojisi maalesef yok olmayacak ve medeni dünyaya karşı tehdit oluşturmaya devam edecektir. Gerek yabancı savaşçı, gerekse oraya ütopya peşine giden insanlar azalacak, ama bu durum onun terör örgütü olarak şiddeti dünyanın geri kalanına yaymasına engel olmayacaktır.

Musul, sonrasında da Rakka operasyonları kolay mı?

Hayır, değil. Ne harekât kolay, ne de bunun diploma-sisi kolay. Hatta operasyon kısmı, bence diplomatik anlaşmaya göre daha kolay. Türkiye, Suriye Yönetimi, anti-IŞİD koalisyonu, Rusya, İran, Irak ve ABD'nin bir masa etrafında anlaşmaları operasyondan daha zor gibi. Bunların aynı zemine gelmesi, gezegenlerin aynı sıraya dizilmesi gerekiyor ki, bunu sağlamak güç. Bu aktörler aynı düzlemde konuşmaya başlayabilirlerse o zaman da Rakka'ya nihai harekât söz konusu olabilir. Musul operasyonu yakında başlayacak gibi gözüküyor, ama dediğim gibi gezegenler aynı sıraya dizilirlerse de son vuruşta Rakka'ya operasyon düzenlenmesi mümkün olacak gibi.

Musul ve Rakka IŞİD'den alınınca IŞİD bitecek mi?

Bunların hepsi gerçekleşti ve Musul ve Rakka operasyonu başarılı oldu diyelim. Bundan sonra topraksız IŞİD'in yaratacağı etki, virüsün bütün vücuda yayılması gibi, şiddet bütün dünyaya yayılacak. Hem ideolojisi hem de eylem istekliliği, korkarım dünyanın her tarafına yayılmaya başlayacak.

Türkiye'de IŞİD'in ciddi bir taban bulduğu söylenebilir mi?

IŞİD şu anda devlet olma iddiasındaki bir terör örgütünden, toprağı olmayan bir terör örgütü olma tehdidiyle karşı karşıya.



Türkiye’nin yüzde 99’unun Müslüman olduğunu düşünürsek, sahip olunan tabanın nüfusa oranla az olduğunu söyleyebiliriz. Bu çerçevede Türkiye’den İŞİD’e katılım oldukça düşük. Müslüman nüfus oranı yüksek olan Kuzey Afrika ülkelerine baktığımızda, mesela Cezayir ve Fas gibi ülkelere göre Türkiye’den katılım az. Bu durum, Türkiye’nin tehdit altında olmadığını göstermiyor. Çünkü, Türkiye için tek tehdit Türkiye’den İŞİD’e katılanlar ile ilgili değil. Üçüncü ülkelerden İŞİD’e katılmak isteyenler Türkiye üzerinden geçmişlerdi. Suriye ve Irak’ta İŞİD’in topraklarını kaybetmesi neticesinde evlerine dönmek istediklerinde Türkiye için sorunlar başlayacak. Bunların Türkiye üzerinden ülkelere dönmek istemeleri dahi, Türkiye için ilâve tehdit anlamına

gelir. Ayrıca, bazı ülkelerin bu kişilerin pasaportlarını iptal etmesi ya da suçlu ilan etmesi bile Türkiye’de kalmaları anlamına gelir. Gerek Türkiye’den gidenlerin dönmesi, gerekse üçüncü ülkelerden gidenlerin Türkiye’de kalma ihtimali büyük bir tehdit yaratmaktadır. Kısacası, Rakka ve Musul’da toprak hâkimiyeti olmayan İŞİD, Türkiye için tehlike çanları çalması anlamına gelir.

Geçtiğimiz günlerde sizin de içinde olduğunuz bir araştırma grubu, “Türkçe Konuşan DEAŞ Destekçileri Üzerine Twitter Sosyal Ağ Analizi” başlıklı bir rapor hazırladı. Raporda, Twitter’da yazan İŞİD sempatizanlarının gündemlerini araştırdınız. Araştırma size ne söyledi?

Son dönemlerde teknolojinin gelişmesi ile birlikte yeni bir araştırma yöntemi, sosyal medya analizi hayatımıza girdi. Facebook ve Twitter gerçek dünyada var olmayan, ama gerçek dünyadaki her şeyin yansıması olan bir dünya. Madem araştırma yapmak için savaş alanlarına gidemiyoruz, onların olduğu platforma, sosyal medyaya gidelim dedik. Bu maksatla TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesinden Bilgisayar Mühendisleri ile Uluslararası İlişkiler ve Güvenlik çalışan akademisyenlerin bir araya geldiği bir araştırma grubu oluşturduk. Üniversitemizin bize sunduğu bilgisayar alt yapısını kullandık. 12 aydan fazla süren bir araştırma yaptık. Bu araştırmadaki amacımız şuydu: Türkçe konuşan Twitter kullanıcıları arasında IŞİD'a sempati duyan kitlenin gündemi nedir? Amacımız bunu tespit etmektir. Araştırma sürecinde üç IŞİD bombalaması; iki de PKK bombalaması gerçekleşti. Bu kişilerin bahse konu patlamalar öncesi ve sonrasında gündemlerini tespit ettik. Ayrıca hiçbir patlamanın olmadığı dönemde Twitter'daki IŞİD sempatisinin yine gündemleri neymiş onu tespit ettik.

Ne buldunuz? Neydi Türkçe konuşan IŞİD sempatisinin gündemi?

Bulduklarımız bizim açımızdan şaşırtıcıydı. Çünkü, gündemlerinin bir numaralı önceliği dini değil, dünyevi konulardı. Dünyevi konularda da bir numaralı konu PKK'ya olan düşmanlıklarıydı. Bu konu ilginç. Çünkü, IŞİD'in Türkçe konuşan insanlar için internet üzerinden yayınladığı Konstantiniyye Dergisi'ne baktığımızda IŞİD daha çok âyet ve hadisler üzerinden dini referanslı propaganda yapıyor. Biz aslında bir anlamda IŞİD'in yaptığı propagandanın Türkçe konuşan IŞİD sempatisinin arasındaki başarısızlığını ortaya koymuş olduk. IŞİD, propagandasında örgüt olarak dini referansları kullanıyor. Fakat, Türkçe konuşan sempatisinin gündemi dini konular değil. Dünyadaki IŞİD sempatisinin bu kadar dünyevi değil. Bu durum bizim açımızdan bakıldığında şunu ortaya koyuyor. IŞİD ile PYD arasında Suriye topraklarında meydana gelen savaş, IŞİD sempatisinin Türkiye'de PKK'ya olan düşmanlıkları yoluyla sempatisin toplanmasına neden olmaktadır. Başka bir ifadeyle, en temkinli ifadeyle araştırmamız bize, Türkiye'de IŞİD sempatisinin artma nedeninin bu kişilerin PKK'ya olan tepkileri olduğunu göstermektedir. Tabii ki araştırmanın vardı bir çok detaylı sonuç mevcut ve araştırmaya internet üzerinden ulaşmak da mümkün.

Bulduklarımız bizim açımızdan şaşırtıcıydı. Çünkü, gündemlerinin bir numaralı önceliği dini değil, dünyevi konulardı.

ORSAM, Ortadoğu konusunda faaliyet gösteren tarafsız bir düşünce kuruluşudur. ORSAM Ortadoğu ile ilgili bilgi kaynaklarını çeşitlendirmeyi ve bölge uzmanlarının düşüncelerini Türk akademik ve siyasi çevrelerine doğrudan yansıtabilmeyi hedeflemektedir. Bu amaçlar doğrultusunda ORSAM, Ortadoğu ülkelerindeki devlet adamlarının, bürokratların, akademisyenlerin, stratejistlerin, gazetecilerin, işadamlarının ve sivil toplum kuruluşları temsilcilerinin Türkiye’de konuk edilmesini kolaylaştırarak, yerel perspektiflerin güçlü yayın yelpazesıyla gerek Türkiye gerek dünya kamuoyuyla paylaşılmasını sağlamaktadır. ORSAM yayın yelpazesi içinde kitap, rapor, bülten, politika notu, konferans tutanağı ve ORSAM dergileri *Ortadoğu Analiz* ve *Ortadoğu Etütleri* bulunmaktadır.

©Bu metnin içeriğinin telif hakları ORSAM’a ait olup, 5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu uyarınca kaynak gösterilerek kısmen yapılacak makul alıntılar ve yararlanma dışında, hiçbir şekilde önceden izin alınmaksızın kullanılamaz, yeniden yayımlanamaz. Bu raporda yer alan değerlendirmeler yazarına aittir. ORSAM’ın kurumsal görüşünü yansıtmamaktadır.



Ortadoğu Stratejik Araştırmalar Merkezi (ORSAM)

Süleyman Nazif Sokak No: 12-B Çankaya / Ankara

Tel: 0 (312) 430 26 09 Fax: 0 (312) 430 39 48

www.orsam.org.tr